

Policy Paper

Німеччина як рушійна сила вступу України до ЄС?

Вплив інтересів і стратегій обох країн на інтеграційний процес

iep Institut für Europäische Politik

opora

Ольга Айвазовська, Поліна Бондаренко,
Оксана Гусс, Денис Ковриженко,
Лаура Крістоф, Людмила Мельник

Foto: Open AI

Резюме

В Україні вже десятиліттями існує політичний консенсус щодо євроінтеграційного курсу. Попри тривалий збройний конфлікт, у процесі вступу до ЄС вдалося досягти суттєвих реформних здобутків, утім брак координації, фрагментарність стратегій і необхідність адаптації до умов воєнного часу досі залишаються вагомими перешкодами. У стратегічному вимірі сприйняття євроінтеграції в Україні та Німеччині позначається певними відмінностями: українські суб'єкти наголошують передусім на безпекових і геополітичних перевагах членства в ЄС, тоді як німецькі більшою мірою акцентують на нормативних засадах, верховенстві права та власне інтеграційних аспектах. Разом із тим обидві сторони визнають стратегічну цінність інтеграції та ключову роль Німеччини як посередника, партнера та гаранта реалізації реформ.

Для спільного формування та просування процесу вступу України до ЄС необхідно реалізувати три наведені нижче ключові рекомендації. Вони набувають особливого значення в нинішніх умовах, коли Росія вдається до цілеспрямованих дезінформаційних кампаній, намагаючись впливати на громадську думку в державах-членах ЄС з метою підриву євроінтеграційного процесу України.

1) Розроблення спільної стратегії вступу: Німеччина разом з Україною має розробити дорожню карту, що визначатиме конкретні двосторонні цілі, пріоритети та реалістичні часові рамки. Це сприятиме узгодженню різних уявлень про інтеграцію, поліпшить управління очікуваннями з обох боків і дозволить міцніше закріпити процес вступу до ЄС як спільний політичний проєкт. Водночас така стратегія доповнить нинішнє фрагментарне стратегічне управління узгодженою, довгостроково орієнтованою логікою планування.

2) Зміна парадигми в політиці Німеччини щодо України: Німеччині слід послідовно переорієнтувати свою політику щодо України: від підходу, що ґрунтується переважно на нормативних засадах трансформації та розвитку, до цілеспрямованого супроводу вступного процесу. Це потребує чіткішого політичного визначення рамок, за яких визнається статус України як майбутньої держави-члена, а не виключно адресата реформ. На практиці йдеться про те, щоб тісніше прив'язати технічну допомогу, консультування щодо реформ та політичну обумовленість до вимог *acquis* ЄС, а також забезпечити їх глибшу інституційну взаємодію зі структурами переговорного процесу ЄС.

3) Створення інституціоналізованих двосторонніх і тресторонніх форматів взаємодії щодо вступу до ЄС: слід запровадити постійні формати взаємодії щодо процесу вступу до ЄС, які системно об'єднуюватимуть німецьких, українських та інших європейських, зокрема польських, суб'єктів. Такі формати можуть функціонувати на міністерському, адміністративному та фаховому рівнях і охоплювати як питання стратегічного спрямування, так і практичного впровадження.

Вступ

Процес вступу України до ЄС знаходиться на стратегічно неоднозначному етапі. Хоча Рада ЄС у грудні 2023 року ухвалила рішення про відкриття переговорів про вступ, у червні 2024 року офіційно розпочався переговорний процес, а у вересні 2025 року Україна завершила скринінг, жоден із переговорних кластерів досі формально не відкрито — через чинну вимогу одностайності в Раді ЄС. Відкрита позиція угорського уряду на чолі з Віктором Орбаном становила в цьому контексті особливу перешкоду. Одним із нещодавніх кроків під час головування Данії в Раді ЄС стала неформальна зустріч міністрів у Львові в грудні 2025 року, на якій було ініційовано так званий процес випереджальної підготовки («frontloading»). Він дає змогу провести принаймні технічну підготовку переговорних розділів.

Європейська комісія та Уряд України узгодили конкретний план дій із 10 пунктів. Визначені пріоритети зосереджені насамперед на посиленні верховенства права, протидії корупції та розбудові стійких демократичних інституцій.¹ Крім того, Комісія вже передала Україні переговорні матеріали щодо трьох розділів, на підставі яких українська сторона може формувати власні позиції та планувати подальші кроки реформ. Ці заходи засвідчують політичну волю до зближення, але водночас увиразнюють ключову суперечність: між високим рівнем символічної підтримки та формальним рухом вступного процесу утворюється дедалі ширша прогалина.

Цю суперечність поглиблює виняткова складність контексту, в якому відбувається євроінтеграційний процес України: його перебіг формується в умовах триваючої російської збройної агресії, а реалізація реформ стає для України значним політичним, адміністративним і суспільним випробуванням, яке можна витримувати впродовж тривалого часу лише за наявності чіткої стратегічної перспективи. Позаяк членство України в НАТО є нереалістичним — принаймні на цьому етапі — вступ до ЄС усе виразніше позиціонується в комунікації українського уряду як безпековий проект, особливо в разі патової ситуації на фронті або довгострокової конфронтації з Росією. Згідно з опитуванням лютого 2026 року, підтримка вступу до ЄС серед населення України сягнула рекордних 83 відсотків.²

У грудні 2025 року Європейська рада також ухвалила рішення про надання Україні виняткового фінансового пакету обсягом 90 мільярдів євро на 2026-2027 роки, який призначається переважно як безвідсотковий кредит ЄС для покриття бюджетних дефіцитів і задоволення військових потреб. Пакет спирається на спільний політичний компроміс держав-членів ЄС, оскільки наприкінці 2025 року пошук можливостей передачі Україні заморожених російських активів зайшов у глухий кут. Центральна роль Німеччини в цьому переговорному процесі засвідчує готовність брати на себе фінансову відповідальність за стабільність і безпеку України.

У прес-релізі за підсумками перших із 2004 року українсько-німецьких міжурядових консультацій, що відбулися 14 квітня 2026 року в Берліні між Федеральним канцлером Фрідріхом Мерцем і Президентом України Володимиром Зеленським за участі кількох українських міністрів, двосторонні відносини визначено як стратегічне партнерство. Щодо перспективи членства в документі стверджується: «Майбутнє України — в Європейському Союзі».³ Утім цій позиції суперечить обмежена фінансова підготовка до можливого вступу України: додаткові витрати, пов'язані з її членством, не були враховані в чинному проекті нового багаторічного фінансового рамкового плану ЄС (БФР, 2028–2034). Федеральний уряд Німеччини наразі відхилив запропонований президентом Єврокомісії Урсулою фон дер Ляєн бюджет, який було збільшено на 800 мільярдів євро порівняно з поточним періодом і покликано, зокрема, врахувати змінену геополітичну ситуацію та загрозу з боку Росії. На пресконференції в липні 2025 року Федеральний канцлер Фрідріх Мерц заявив, що вступ України «ймовірно, ще не має безпосередньої дотичності до цього середньострокового фінансового прогнозу Європейського Союзу»⁴, оскільки актуальним пріоритетом є припинення війни та відновлення України — процес, який може тривати ще багато років. Тут проявляється структурна невідповідність між стратегічним значенням прийняття України та бюджетною підготовкою до розширення ЄС.

Німеччина як один із ключових європейських гравців діє в умовах постійного балансування між безпековою відповідальністю, економічним співробітництвом

¹ Європейська комісія (11.12.2025): Спільна заява Комісарки Марти Кос та Віцепрем'єр-міністра України Тараса Качки, https://enlargement.ec.europa.eu/news/joint-statement-between-commissioner-marta-kos-and-deputy-prime-minister-ukraine-taras-kachka-2025-12-11_en.

² Київський Безпековий Форум (15.02.2026): Результати соціологічного опитування, проведеного Центром Разумкова і Київським Безпековим Форумом, <https://ksf.openukraine.org/en/categories/publications/rezultati-sociologichnogo-opituvannya-provedenogo-centrom-razumkova-i-kiyivskim-bezpekovim-forumom>.

³ Прес-реліз Федерального уряду Німеччини (14.04.2026): Erklärung über eine strategische Partnerschaft zwischen Deutschland und der Ukraine, Nr. 72/26, <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/974430/2420616/2810b1a2113c7d4687e75b47251397bc/2026-04-14-erklaerung-deutsch-ukrainische-regierungskonsultationen-deutsch-data.pdf?download=1>.

⁴ Федеральний уряд Німеччини (18.07.2025): [Пресконференція Федерального канцлера Фрідріха Мерца та Президента Румунії Нікушора Дана]. Rumänien und Deutschland sind enge Partner. Стенограма, <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/pk-merz-dan-2366082>.

і нормативним курсом. Статус найбільшого платника до бюджету ЄС та центрального суб'єкта безпекової політики дозволяє країні задавати тон у питаннях розширення, а отже визначати не лише фінансові умови вступного процесу, а й політичну довіру до нього. При цьому німецька позиція виходить за межі двосторонніх відносин: вона слугує орієнтиром для інших держав-членів і водночас виступає для України індикатором реалістичності перспектив європейського членства. Відповідно, виникають принципові питання: як сприймається вступ України до ЄС у самій Німеччині, які вона має інтереси та чи є готовність до політичного лідерства.

Аби дати відповіді на такі питання, цей аналітичний документ простежує чотири етапи зближення України з ЄС і пов'язану з ним позицію Німеччини. Далі докладніше розглядається додана вартість членства України для Німеччини та мотивація обох сторін. Особливу увагу приділено особливому значенню реформ у сферах верховенства права та основних цінностей (розділи 23/24), інституційному закріпленню інтеграційного процесу в Україні, а також найбільшим прогалинам у стратегічному плануванні та реалізації. На цьому тлі аналізуються сприйняття, очікування та виклики у контексті вступу України до ЄС, а також роль Німеччини у вступному процесі — як з німецької, так і з української точки зору.

Аналіз спирається на вивчення ключових стратегічних документів, зокрема коаліційних угод федерального уряду Німеччини починаючи з 1991 року, передвиборчих програм українських партій, дорожніх карт реформ, відповідного українського законодавства, а також тінювих звітів українських аналітичних центрів і неурядових організацій. Додатково в період з жовтня по грудень 2025 року було проведено одинадцять напівструктурованих експертних інтерв'ю з дванадцятьма представниками федеральних міністерств, Бундестагу, політичних фондів і аналітичних центрів, а також 22 інтерв'ю з українськими представниками парламенту, уряду, громадянського суспільства, академічного середовища та ЗМІ. Мета дослідження — напрацювати чіткіше розуміння того, як обидві країни сприймають одна одну, яких пріоритетів вони дотримуються в процесі вступу до ЄС і які очікування, інтереси та виклики пов'язані із зближенням України з Європейським Союзом.

Чотири фази відносин між ЄС і Україною та перспектива Німеччини

Аналіз історичного розвитку відносин між ЄС і Україною дозволяє зробити висновок, що нинішня перспектива членства — результат тривалого поступового інтеграційного процесу, а не термінова реакція на російську збройну агресію, що розпочалася у 2022 році. Чотири фази відносин між ЄС і Україною та їх відображення в коаліційних угодах Німеччини унаочнюють, як розуміння інтеграції змінювалося паралельно з внутрішніми реформами в ЄС, і чому ця еволюція є ключем до розуміння сучасної динаміки вступного процесу.

Перша фаза (1991–2003): цей період позначився базовим зближенням без чіткої інтеграційної перспективи. Після проголошення незалежності України у 1991 році ЄС визнав нову державу та підтримував політичні й економічні реформи, зокрема через програму TACIS. У 1994 році Україна та ЄС підписали Угоду про партнерство і співробітництво (УПС), яка не передбачала перспективи вступу до ЄС, але водночас вплітала Україну в багатовекторну зовнішню політику. У 1997 році Україна декларувала стратегічний курс на європейську інтеграцію⁵ та ініціювала законодавчу гармонізацію та створення інституційних механізмів, які, утім, здебільшого залишалися символічними. Політична нестабільність, корупція, російський вплив і обмежена готовність до реформ в Україні, а також стримана позиція ЄС гальмували поглиблення інтеграції. У торговельних відносинах також спостерігався лише помірний поступ. У німецьких коаліційних угодах цього періоду (1998, 2002) Україна залишалася на периферії уваги: німецька «східна політика» зосереджувалася передусім на Росії як стратегічному партнері, на східному розширенні ЄС із акцентом на Польщі, Чехії, Угорщині та країнах Балтії, а також на масштабній стабілізації пострадянського простору.

Друга фаза (2004–2013): поступова політизація та вибіркова інтеграція. Україна дедалі виразніше проголошувала європейський курс своєю стратегічною метою, особливо після Помаранчевої революції 2004 року, і розпочала перші законодавчі кроки з наближення до права ЄС. Водночас реформи часто обмежувалися формальними змінами, а інституційні механізми інтеграції залишалися слабо розвиненими.

⁵ Указ Президента України (11.06.1997): Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, № 970/97, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615/98/print>.

Помаранчева революція 2004 року не спричинила кардинальної зміни підходу ЄС до України: попри очікування Києва та політичну підтримку нової влади з боку Європейського парламенту⁶ у новому Плані дій «Україна — Європейський Союз» (2005) перспектива членства незгадувалася. Йшлося лише про «подальшу інтеграцію до європейських економічних і соціальних структур» та про можливість створення зони вільної торгівлі після вступу України до СОТ.⁷ Реалізація Плану дій відбувалася повільно: за оцінками експертів, за три роки його чинності було повністю виконано лише 11 із 73 заходів.⁸

ЄС пропонував інструменти зближення, які не передбачали перспективи вступу, зокрема формат «Східне партнерство» (СхП). Це зовнішньополітична ініціатива ЄС, започаткована у травні 2009 року за пропозицією Польщі та Швеції, до якої з метою посилення регіональної співпраці та стабільності було залучено шість держав⁹ серед них і Україну. Ще до запровадження ініціативи СхП Україна та ЄС розпочали переговори про нову рамкову угоду Угоду про асоціацію (УА), яка мала поєднати політичну асоціацію та економічну інтеграцію й замінити УПС. Підписання УА наштовхнулося на внутрішній спротив в українській владі. Під тиском Росії Президент Віктор Янукович у листопаді 2013 року призупинив процес підписання, що спричинило протести Євромайдану, які згодом переросли в Революцію Гідності. Паралельно внутрішні реформи ЄС і «велике східне розширення» 2004 року посилили скепсис щодо подальших хвиль розширення. Інтеграцію дедалі більше розуміли як зближення на основі правил без гарантії членства як кінцевого результату.

У коаліційних угодах Німеччини між Помаранчевою революцією 2004 року та Євромайданом 2013 року Україна справді стала помітнішою, але ця видимість була мінливою і непослідовною. У той час домінували наративи «демократизації», «модернізації» та розмиті «європейської перспективи». У 2005 році вперше зафіксовано намір Німеччини домагатися того, «щоб Україна знайшла своє місце в Європі»¹⁰, однак у коаліційних угодах ХДС/ХСС і ВДП (2009) та ХДС/ХСС і СДПН (2013) Україна не згадувалася, попри масштабні протестні рухи доби Помаранчевої революції. Така непослідовність підкреслює: у той час Україна для Німеччини мала обмежену стратегічну вагу і переважно розглядалася як об'єкт нормативного сприяння демократії та розвитку.

Росія ж залишалася «найбільшим і найважливішим сусідом Європейського Союзу»¹¹ і, відповідно, ключовим структурним орієнтиром німецької східної політики, що концептуально звужувало простір для власне українського політичного треку. Відповідно до договору 2013 року, в рамках зближення країн Східного партнерства з ЄС угоди про асоціацію, вільну торгівлю та лібералізацію візового режиму визнавалися найефективнішими інструментами.¹²

Щодо самої функції Угоди про асоціацію між ЄС і Україною співіснували різні наративи: одні трактували її як пряму альтернативу членству в ЄС, інші — як перший формальний крок у напрямі майбутнього повноправного членства. Окремо у німецькій коаліційній угоді 2013 року варто відзначити намір системно посилювати в Німеччині не лише «російську», а й науково-аналітичну «східноєвропейську компетентність». На цьому тлі у 2014 році було започатковано «Програму розширення співпраці з громадянським суспільством у країнах Східного партнерства та в Росії» (ÖPR), яка підтримує проекти, спрямовані на співпрацю із громадянським суспільством, мережування і трансфер знань.

Третя фаза (2014–2021) позначається якісним поглибленням інтеграції. Після Революції Гідності 2013-2014 років Україна здійснила політичну переорієнтацію, ратифікувала Угоду про асоціацію (2014) та взяла курс на поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (ПВЗВТ), що поєднала елементи політичної асоціації та економічної інтеграції. Реформи, зокрема у сфері протидії корупції та осучаснення державного управління, упроваджувалися під дедалі більшим тиском громадянського суспільства «зсередини» та ЄС «ззовні» і давали нерівномірні результати. Частка торгівлі з ЄС зросла приблизно з 30% у 2013 році до 41% у 2018 році. Водночас розв'язана Росією у 2014 році війна на сході України стримувала економічну інтеграцію, а в окремих секторах (зокрема в системі правосуддя) реформи або не відбулися взагалі, або мали суто формальний чи обмежений характер. У 2020 році ЄС реформував методик розширення: в центрі уваги постали так звані «основи» (fundamentals), утворився виразніший взаємозв'язок між підтримкою і реальними результатами реформ, а Україна дедалі більше розглядалася як стратегічний партнер в конфліктному регіоні, хоча членство й надалі залишалося радше імпліцитною перспективою.

⁶ Європейський парламент закликав Раду і Європейську Комісію надати Україні «чітку європейську перспективу». Докладніше див. п. 14: Європейський парламент (13.01.2005): Результати виборів в Україні. Резолюція Європейського парламенту щодо результатів виборів в Україні, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2005-0009_EN.html.

⁷ Преамбула до Плану дій «Україна – Європейський Союз». Європейська політика сусідства, схваленого Кабінетом Міністрів України 12 лютого 2005 року і затвердженого Радою з питань співробітництва між Україною та ЄС 21 лютого 2005 року, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_693/print.

⁸ Центр Разумкова (2020): Європейська інтеграція України: російський фактор, в журналі: Національна безпека і оборона, № 1-2 (с. 181-182), с. 5.

⁹ Україна, Молдова, Білорусь, Вірменія, Азербайджан і Грузія.

¹⁰ CDU/CSU/SDP (11.11.2005): Gemeinsam für Deutschland. Mit Mut und Menschlichkeit. Коаліційна угода між ХДС, ХСС і СДПН, с. 156.

¹¹ CDU/CSU/SPD (27.11.2013): Deutschlands Zukunft gestalten. Коаліційна угода між ХДС, ХСС і СДПН 18 скликання, с. 169.

¹² Там же, с. 166.

У цей час залученість Німеччини помітно збільшилася: коаліційні угоди відображають підхід Німеччини доби федерального канцлера Ангели Меркель, коли країна виступала важливим дипломатичним гравцем у межах «нормандського формату» та «Мінського процесу» і сприймала Україну насамперед як кризовий осередок, що загрожує європейській стабільності. Навіть у програмі головування Німеччини в Раді ЄС у 2020 році Україну згадали лише один раз поруч з іншими кризовими регіонами: Німеччина мала «активніше долучитися до врегулювання великих міжнародних конфліктів: розв'язання конфлікту [...] на сході України»¹³. Основна увага зосереджувалася на імплементації Мінських домовленостей та санкційній політиці. Паралельно Німеччина цілеспрямовано підтримувала український порядок денний реформ, антикорупційні заходи та децентралізацію. У коаліційній угоді «світлофорної» коаліції 2021 року безпосередньо йшлося про подальший розвиток «Східного партнерства» і зазначалося, що «держави, як-от Україна, Молдова та Грузія, які прагнуть вступу до ЄС, [...] мають змогу працювати на зближення через послідовні реформи у сфері верховенства права та ринкової економіки»¹⁴. Утім, незважаючи на зростання своєї ролі в питаннях України, Берлін так і не сформулював у цей період чіткої перспективи членства для неї.

Четверта фаза (з 2022 року): прискорення і формалізація інтеграційного процесу, що визрівав десятиліттями. У лютому 2022 року Україна подала заявку на членство в ЄС і вже за кілька місяців отримала статус країни-кандидата. Під сильним тиском ЄС та внаслідок повномасштабної російської агресії порядок денний реформ зазнав істотного посилення, зокрема у сферах верховенства права, антикорупційних заходів і стабілізації економіки. Перспектива членства в ЄС уперше отримала чітке формулювання, а спроможність самого ЄС ухвалювати рішення перетворилася на один із вирішальних чинників процесу.

Промова тодішнього федерального канцлера Олафа Шольца від 27 лютого 2022 року про «зміну епох» («*Zeitenwende*»), що пролунала у відповідь на початок повномасштабної агресії, стала поворотною точкою для німецької політики щодо України. У Національній стратегії безпеки, оприлюдненій у червні 2023 року, було зафіксовано, що федеральний уряд виступає «за розширення шляхом прийняття країн Західних Балкан, України, Республіки Молдова»¹⁵. Навесні 2025 року нова лінія щодо України отримала програмне закріплення в коаліційній угоді нового уряду ХДС/

ХСС і СДПН під проводом федерального канцлера Фрідріха Мерца. Відтоді Україна розглядається вже не просто як партнер, а як геополітично ключова держава, стабільність, суверенітет і демократична орієнтація якої мають безпосереднє безпекове значення для Німеччини та Європи.

У цій фазі перспектива вступу була сформульована в коаліційних угодах чіткіше, ніж будь-коли до того: «Вступ до ЄС шести країн Західних Балкан, України та Республіки Молдова відповідає взаємним інтересам»¹⁶. Такі елементи, як підтримка спеціального трибуналу для розгляду злочину агресії Росії проти України, пошук шляхів (у координації з партнерами Німеччини) використати заморожені російські активи для фінансової та військової підтримки України, а також відверто прихильна, стратегічна позиція щодо поетапної інституційної інтеграції України свідчать про нове, значно активніше й цілеспрямованіше розуміння Берліном своєї ролі в європейській політиці щодо України. Водночас формулювання щодо самого інтеграційного процесу залишилися концептуально розмитими: згадувалися елементи диференційованої інтеграції та «поетапного упровадження» («*phasing-in*»), проте їхнє співвідношення не отримало чіткого визначення. Зокрема такі поняття, як статус спостерігача або асоційоване членство передбачають функціональне залучення без надання рівноправних прав участі принаймні на час перехідного періоду. Із коаліційної угоди також випливає, що процес вступу залежить не лише від успіху реформ у країнах-кандидатах, а й від здатності самого ЄС до проведення реформ і ухвалення рішень: «Водночас ЄС має розвинути спроможність до розширення, демонструючи конкретні результати в ході паралельного процесу інституційних реформ»¹⁷.

Для розуміння нинішнього процесу вступу важливо розглянути три аспекти. По-перше, наведений вище історичний огляд відносин між Україною та ЄС показує, що Україна послідовно тримає європейський курс зонайпізніше з 2004 року, тоді як німецьке усвідомлення цього курсу як стратегічного чинника сформувалося лише відносно недавно. По-друге і по-третє, слід зважати на інституційну архітектуру процесу вступу України до ЄС та перебіг реформ у розділах щодо «основ» 23/24, яким буде приділено увагу нижче. Ці аспекти відіграють важливу роль, адже інституційне закріплення євроінтеграційного курсу в українській Конституції та системі державного управління унаочнює як здобутки, так і структурні перешкоди в координації, реалізації та управлінні

¹³ Німецьке головування в Раді ЄС (01.07.2020): *Gemeinsam. Europa wieder stark machen. Programm der deutschen EU-Ratspräsidentschaft*. 1. Juli bis 31. Dezember 2020, с. 22.

¹⁴ SPD/Die Grünen/FDP (23.11.2021): *Mehr Fortschritt wagen. Bündnis für Freiheit, Gerechtigkeit und Nachhaltigkeit*. Коаліційна угода 2021-2025 рр. між соціал-демократичною партією Німеччини (SPD), Союзом90/ Зеленими і Вільною демократичною партією (FDP), с. 121.

¹⁵ Федеральний уряд Німеччини (14.06.2023): *Wehrhaft. Resilient. Nachhaltig. Integrierte Sicherheit für Deutschland* Національна стратегія безпеки, с. 13.

¹⁶ Там же, с. 140.

¹⁷ CDU/CSU/SPD (05.05.2025): *Verantwortung für Deutschland*. Коаліційна угода між ХДС, ХСС і СДПН. 21 скликання, с. 139.

реформами. Стосовно ж процесу реформування слід зазначити, що поступ у «фундаментальних» розділах 23/24 вважається відправною точкою всього порядку денного реформ і водночас тестом на довгострокову спроможність країни до інтеграції.

Сприйняття доданої вартості вступу України до ЄС

В українських інтерв'ю домінує виразно геополітичне та безпекове прочитання вступу до ЄС. Співрозмовники не вбачають у ньому фінальної точки процесу нормативного наближення; натомість розглядають як внесок у стратегічне переналаштування Європи. Респонденти раз у раз наголошують: Україна здатна додати Євросоюзу безпекових спроможностей, які виходять поза межі «класичної» цивільної логіки інтеграції. Ідеться про загартовані в бою збройні сили, досвід протидії гібридним загрозам, кібератакам і дезінформації, а також розвинений оборонно-промисловий комплекс. Встановлюється безпосередній зв'язок вступу із посиленням спроможності Європи до стримування, звуженням зон російського впливу та зменшенням безпекової залежності Європи від США. Поза тим інтеграція України, на думку респондентів, може підштовхнути сам ЄС до внутрішніх реформ, зокрема внаслідок прийняття великої держави-члена з відчутною політичною вагою та новими інфраструктурними, економічними й технологічними можливостями.

До цієї безпекової перспективи додаються також й економічні та функціональні аргументи. Українські експерти вказують на інфраструктурний потенціал країни: насамперед як логістичного коридору між Сходом і Заходом, атаком між Чорним морем і Балтикою; підкреслюють інноваційні здобутки у сферах ІТ, електронного урядування та фінтеху; згадують значення України для енергетичної та продовольчої безпеки. Доступ до робочої сили, сировини й ринків збуту вони трактують не як короткостроковий бонус, а радше як елемент довгострокової структурної трансформації ЄС. Водночас впадає в око, що у цих інтерв'ю аксіологічні аргументи на кшталт демократії чи європейських цінностей звучать другорядно і зазвичай прив'язуються до питань безпеки та сили.

Погляд німецьких зацікавлених сторін багато в чому збігається з українським, утім є відмінності у розстановці акцентів. Тут так само у центрі знаходиться безпекова та оборонна вимірність: німецькі співрозмовники називають Україну стратегічним безпековим здобутком для Європи, зважаючи на значний військовий досвід, технологічну гнучкість і стійкість суспільства. Водночас вони менше пов'язують цю роль із новим визначенням європейської проєкції сили, натомість

частіше вписують її в рамку європейської стійкості та колективної безпеки. Додатково німецькі експерти підкреслюють економічний потенціал розширення ЄС внаслідок вступу України, зокрема в площині інвестицій, відновлення, спільних промислових проєктів, а також енергетики й інфраструктури.

Помітно також інше: теми на кшталт ролі українського агросектору, перерозподілу коштів у структурних фондах ЄС, зміщення балансів сил у Європейському парламенті та корупції в Україні часто обговорюють дуже загально. Конкретних рішень зазвичай не пропонують; натомість вказують на брак розуміння того, як саме ці сфери зміняться в разі вступу України до ЄС. Тому слід очікувати, що саме тут російська дезінформація шукатиме зачіпки.

Виразна відмінність спостерігається щодо ціннісного позиціонування вступу. Українські респонденти здебільшого підходять до питань цінностей утилітарно, тоді як німецькі значно більше наголошують на символічному і ціннісному значенні членства. Вони вбачають в інтеграції України затвердження європейського способу життя, заснованого на свободі, та сигнал про переконливість європейських цінностей демократії, свободи й солідарності як для самого Союзу, так і для третіх держав. Ця точка зору відображається також у проаналізованих коаліційних угодах Німеччини: там Україна дедалі частіше постає стратегічним і водночас близьким за цінностями партнером. Інтерв'ю дозволяють сягнути висновку: таке політичне позиціонування є спільним для ключових суб'єктів, хоча вони й надалі часто поєднують його із безпековими та економічними аргументами.

У підсумку видно ізбіги, і розходження у стратегічному сприйнятті вступу України до ЄС. Обидві сторони погоджуються: вступ може дати Євросоюзу переваги у сфері безпеки, економіки та інновацій. Розходження проявляються в наданні ваги: українські зацікавлені сторони сприймають вступ насамперед як безпекову необхідність і геополітичну «парасольку», тоді як німецькі сильніше наголошують на його регуляторній, ціннісній та інтегративній функції. Ці відмінності у сприйнятті мають неабияке значення для подальшого перебігу процесу вступу, адже вони впливають на обґрунтування, пріоритизацію та політичну «подачу» реформ як в Україні, так і в межах ЄС.

Значення «Основ» у процесі розширення ЄС і стан реалізації реформ в Україні

У центрі нинішнього процесу розширення ЄС стоїть не так швидке «перейняття» окремих актів права, як перевірка наявності у країни-кандидата стійких демократичних інституцій, дієвих механізмів верховенства права та ефективних органів безпеки. Тому переговори про вступ стартують із переговорного Кластера 1 «Основи процесу вступу до ЄС» (Fundamentals), який окреслює засади державного устрою і править за передумову поступу в усіх інших сферах політики. Кластер містить кілька переговорних розділів; для України вирішальне значення мають розділ 23 «Правосуддя та фундаментальні права» і розділ 24 «Юстиція, свобода та безпека», адже саме вони відображають і внутрішню спроможність держави до реформ, і її довгострокову здатність інтегруватися до Європейського Союзу.

«Основи» формують ціннісний та інституційний каркас процесу вступу. Вони охоплюють роботу демократичних інституцій, верховенство права, державне управління та роль громадянського суспільства. В оновленій методиці розширення 2020 року ЄС відкриває цей кластер першим і закриває останнім, оскільки від нього прямо залежать успіхи за всіма іншими розділами. Для України Кластер 1 став головним іспитом на політичну та інституційну готовність до вступу. У звітах про прогрес за 2024-2025 роки ЄС, попри воєнний стан, загалом визнає стабільність державних інституцій і називає багато запроваджених обмежень пропорційними. Водночас ЄС вказує на структурні слабкі місця: реформи виборчого законодавства та парламентських процедур фактично зупинилися, ключові елементи децентралізації буксують, стратегічна координація євроінтеграції лишається фрагментарною, а організації громадянського суспільства відчувають дедалі більший фінансовий, адміністративний і безпековий тиск.

Розділ 23 («Судова влада та основоположні права») належить до найчутливіших, але водночас визначальних переговорних розділів. Він охоплює реформу судової системи, протидію корупції та захист основоположних прав. ЄС позитивно відзначає, зокрема, поступ у реформі суддівського самоврядування, у дисциплінарних провадженнях і в окремих кадрових рішеннях щодо ключових посад в органах судової влади. Так само ЄС загалом визнає інституційну спроможність антикорупційних органів, зокрема Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). Однак глибинні проблеми не зникають: законодавчі процедури часто затягуються або не отримують завершення, суди

й органи розслідування потерпають від кадрового та фінансового голоду, а політичний вплив на органи кримінальної юстиції й контролю зберігає статус одного з ключових ризиків. У площині основоположних прав ЄС також вказує на прогалини у виконанні рішень Європейського суду з прав людини, нерозв'язані проблеми зі свободою ЗМІ та доступом до інформації, а також на слабкі механізми захисту особливо вразливих груп.

Розділ 24 («Юстиція, свобода та безпека») зосереджує увагу на боротьбі з організованою злочинністю та тероризмом, політиці надання притулку та міграції, управлінні кордонами, а також на співпраці серед органів поліції та судових органів. За останні роки Україна помітно наростила міжнародну взаємодію, насамперед з агентствами ЄС і державами-членами. ЄС відзначає прогрес у фінансових розслідуваннях, протидії відмиванню коштів і наближенні до стандартів ЄС у в'язовій сфері. Водночас ЄС спостерігає істотні прогалини: ключові стратегії та закони застаріли або потребують доповнення, реформи важливих безпекових і міграційних інституцій, зокрема Служби безпеки України (СБУ) та Державної міграційної служби України (ДМС), не дійшли до фінішу, а інституційні спроможності загалом лишаються обмеженими. Війна породжує додаткові ризики, зокрема організованої злочинності, нелегальної міграції, незаконного обігу зброї та транскордонних загроз, що загострює потребу в послідовній й узгодженій реалізації реформ.

Загалом картина реформ у сфері «Основ» та в розділах 23-24 засвідчує: попри відчутні здобутки, Україна й надалі стикається зі структурними та інституційними викликами. Саме ці сфери закладають підґрунтя для реформ за всіма іншими розділами *acquis* ЄС – а тому масштаб, темп і довіра до подальшого вступного процесу значною мірою залежатимуть від того, чи вдасться переконливо подолати наявні прогалини й упровадити реформи не лише формально, а й по суті дієво.

Ці реформи знаходяться в центрі уваги як наслідок різних, але взаємопов'язаних інтересів України та Європейського Союзу. Україна бачить у них передумови державної стійкості, відновлення та повноправного членства. ЄС натомість сприймає їх як інструмент забезпечення верховенства права, внутрішньої безпеки та політичної узгодженості самого процесу розширення.

Таблиця: мотивація України для реалізації реформ у сфері верховенства права (розділи 23 і 24)

Україна	Європейський Союз
Демократична легітимність шляхом вільних виборів, ефективного поділу влади та політичної підзвітності	Захист системи цінностей ЄС і попередження імпорту інституційної нестабільності
Спроможний парламент як передумова якості законів, контролю над виконавчою владою та соціальної довіри	Збереження легітимності й довіри до розширення ЄС
Боротьба з корупцією та організованою злочинністю як передумова функціонування держави, безпеки та відновлення	Запобігання ризикам, пов'язаним із безпекою (міграція, злочинність, відмивання коштів, зовнішній вплив)
Захист прав людини для забезпечення суспільного прийняття та політичної стабільності	Забезпечення стабільності внутрішнього ринку та рівних умов конкуренції
Децентралізоване, орієнтоване на громадян управління, щоб уникнути авторитарної концентрації влади	Захист інвестицій ЄС та ефективне використання коштів на відновлення та структурних фондів
Незалежна судова влада та верховенство права як основа для інвестицій, захисту власності та економічної конкуренції	Захист фінансової та інституційної цілісності ЄС
Сильне громадянське суспільство для впровадження реформ і моніторингу дій держави	Рівне ставлення до всіх країн-кандидатів завдяки однаковим критеріям та умовам
Виконання умов вступу за всіма 35 розділами acquis	Управління процесом приєднання через кластер «Основи»

Джерело: авторська таблиця на основі аналізу інтерв'ю.

Інституційне закріплення інтеграційного процесу в Україні та його практична реалізація

Курс на європейську інтеграцію в Україні вже набув міцного інституційного і політичного закріплення. Конституційні зміни 2019 року визначили незворотність стратегічного курсу на повноправне членство України в ЄС і НАТО та розподілили цю відповідальність по ключових органах державної влади. На рівні політичних партій понад дві третини народних депутатів Верховної Ради підтримують цей курс; його відображено у виборчих та партійних програмах основних політичних сил. Таке широке формальне схвалення показує: євроінтеграція давно вийшла за межі зовнішньої політики і стала складником державного самовизначення. Водночас досі спостерігається невідповідність між програмними заявами та реальними реформами. Про це свідчать і повторні блокування законопроектів, і законодавчі ініціативи, які напряду суперечать

вступним зобов'язанням. Серед прикладів можна згадати голосування в липні 2025 року за законопроект № 1241¹⁸, який мав обмежити незалежність антикорупційних інституцій НАБУ та САП.

Сучасна конфігурація українського руху до ЄС спирається на цілу низку стратегічних документів, які охоплюють ключові реформи Кластера 1 «Основи». Серед них: галузеві стратегії антикорупційної політики, судової та адміністративної реформ, а також три масштабні дорожні карти щодо демократичних інституцій, верховенства права та державного управління, які уряд України затвердив у 2025 році. Наддокументами працювали 40 державних інституцій та 25 організацій громадянського суспільства. Такий підхід свідчить про прагнення об'єднати реформи в систему й узгодити їх із вимогами ЄС. Водночас він наочно демонструє інституційну складність українського урядування: Верховна Рада, уряд і Офіс Президента паралельно претендують на стратегічне кермування.

¹⁸ Закон України «Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 21 листопада 2002 (№ 228-IV); схвалений 21 листопада 2002 р.; вступив в силу 18 грудня 2002 р., доступ до ресурсу через базу даних «Законодавство України» Верховної Ради України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-15/print>.

Утім процес розроблення та виконання стратегій має помітні конструктивні вади у тому, що стосується необхідних реформ у межах вступного процесу. Передусім бракує єдиного координаційного центру з підготовки стратегічних документів. Попри те, що дорожня карта з питань верховенства права вже визначає орієнтири судової реформи, Офіс Президента окремо готує стратегію розвитку судової системи та конституційного судочинства до 2029 року. Окрім цього спостерігається перетин повноважень: зокрема у питаннях реформи органів правопорядку або формування антикорупційної політики чинне законодавство наділяє повноваженнями одночасно і уряд, і парламент, що підвищує ризик неоднорідності підходів. Ще одна слабка ланка: недостатня залученість громадянського суспільства та незалежних експертів. Розробленню стратегічних документів часто бракує належної прозорості та інклюзивності. Хоча подеколи консультації проводяться, проте згодом не простежується, як саме врахували або чому відхилили їхні результати. До того ж суб'єкти громадянського суспільства нерідко підключаються лише на етапі підготовки початкової редакції, а подальше доопрацювання відбувається вже без них.¹⁹ Проблема полягає і в тому, що у низці стратегій особливі умови воєнного стану не отримали належного відображення. Документи щодо реформ часто орієнтуються на умови мирного

часу та лише частково враховують воєнні виклики, як-от у сфері військової юстиції, національної безпеки чи зміненої криміногенної ситуації. Крім того, чимало стратегічних цілей і заходів мають нечітке формулювання, бракує чітких індикаторів успіху та конкретних кроків упровадження. Це ускладнює оцінювання прогресу й підвищує ризик суто формального виконання. Передбачені строки реалізації часом виглядають нереалістичними або недостатньо вмотивованими. Деякі заходи відтермінують, хоча їх можливо було б здійснити раніше, натомість інші амбітні задачі намагаються виконати у найкоротші терміни попри обмеженість фінансових та інституційних ресурсів. І нарешті бракує прозорого фінансового планування. Дорожні карти не містять надійних кошторисів і не надають чітких відомостей про джерела фінансування. За нинішньої напруженої бюджетної ситуації це означає істотні ризики для фактичної реалізації реформ.

З огляду на ці прогалини можна дійти висновку, що такі ризики як суто формальне виконання дорожніх карт, а також хибна розстановка пріоритетів або неефективний розподіл бюджетних коштів під час реформування підривають довіру до вступного процесу.

¹⁹ Лабораторія законодавчих ініціатив та ін. (2025). Тіньовий звіт до розділу 23 «Правосуддя та фундаментальні права» та розділу 24 «Юстиція, свобода та безпека» Звіту Європейської комісії щодо прогресу України в межах Пакета розширення Європейського Союзу у 2024 році., сс. 23-24.

Прогалини в управлінні реформами в Україні в межах умовності ЄС

Аналіз на основі українських дорожніх карт реформ, планів заходів, законів, тіньових звітів та експертних оцінок

1. **Відсутність централізованого управління реформами.** Брак чіткої провідної ролі в координації реформ, важливих для ЄС; паралельні повноваження Офісу Президента, уряду та парламенту спричиняють дублювання й суперечності.
2. **Неузгодженість стратегічних документів.** Дорожні карти, інструмент «Ukraine Facility» та заходи в межах політики розширення передбачають різні часові горизонти й пріоритети та слабо узгоджуються між собою.
3. **Фрагментарна інституційна відповідальність.** Перетини повноважень між органами влади ускладнюють розподіл відповідальності, призводять до блокування рішень і гальмування реалізації.
4. **Слабке залучення громадянського суспільства.** Консультації проводяться вибірково й без чітких зобов'язань; бракує зворотного зв'язку щодо відхилених пропозицій, що негативно впливає на якість і легітимність документів.
5. **Недостатня адаптація до умов війни.** Частина стратегій реформ орієнтується на логіку мирного часу та не враховує вимоги до правосуддя, безпеки й діяльності органів правопорядку в умовах воєнного стану.
6. **Нечіткі цілі реформ.** Стратегічні результати часто вказані абстрактно: не зазначено бажаного кінцевого стану та перевірюваних критеріїв успішності.
7. **Брак індикаторів і моніторингу.** Не встановлено вимірюваних показників і механізмів оцінювання, тому прогрес не піддається об'єктивному оцінюванню.
8. **Розмите визначення операційних заходів.** Описи заходів часто надто загальні, що не дає змоги забезпечити конкретне виконання, контроль якості чи оцінку впливу.
9. **Нереалістичні строки.** Частина строків мало ймовірна з точки зору політичної та фінансової логіки; водночас вже готові до виконання кроки без потреби відкладають.
10. **Невизначене фінансування.** Витрати, джерела коштів і бюджетні пріоритети здебільшого не визначені, що ставить під ризик виконання за умов дефіцитного бюджету.

Quelle: Eigene Darstellung.

Німецька підтримка українських реформ з акцентом на розділах 23/24

Опитані німецькі експерти вважають реформи у сфері верховенства права основою усього процесу вступу України до ЄС. Передусім вони говорять про судову реформу, посилення незалежних інституцій і протидію корупції. Верховенство права розглядається не як бюрократична перепона, а як передумова функціональної спроможності внутрішнього ринку ЄС та захисту інвестицій. З німецької точки зору, корупція є «внутрішнім ворогом» — вона підточує обороноздатність України й підриває підтримку фінансової допомоги з боку німецького суспільства.

За відсутності відчутного прогресу та переконливого «послужного списку» виникає занепокоєння щодо зростання політичної недовіри.

Німеччина надає широку і різноманітну підтримку українським реформам за допомогою численних технічних, інституційних і політичних інструментів. Ключова роль відведена Міністерству закордонних справ Німеччини та Федеральному міністерству економічного співробітництва та розвитку Німеччини. Двосторонні ініціативи — зокрема, проєкт «Сприяння наближенню України до ЄС у сфері верховенства права» (3*E4U), що реалізується Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) за дорученням Федерального міністерства закордонних справ і ґрунтується на домовленості тодішньої

міністерки закордонних справ Анналени Бербок та міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби 2024 року, – засвідчують, що Німеччина цілеспрямовано інвестує в реалізацію реформ у сфері верховенства права. Після згортання програм USAID МЗС Німеччини перебрало на себе фінансування українських експертів у стратегічних напрямках. Утім бюджет USAID не так просто компенсувати, і хоча Україна в багатьох напрямках є пріоритетом, кошти тут також скорочувалися впродовж останніх років.

Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини останнім часом розширило підтримку у сфері належного врядування. У поточному році вперше ухвалили виділення цільових коштів на протидію корупції з планом нарощувати їх у подальші роки. Реалізація відбувається в тісній координації з Антикорупційною ініціативою Європейського Союзу в Україні (EU-ACI), яка підтримує антикорупційні органи та організації громадянського суспільства. Попри те що підтримка реформи децентралізації й надалі залишається фінансовим пріоритетом німецького співробітництва з Україною у сфері належного врядування, напрям боротьби з корупцією набуває дедалі більшого стратегічного значення в контексті відновлення країни та перспективи членства в ЄС.

Важливу роль відіграють також Федеральне міністерство юстиції та Німецький фонд міжнародного правового співробітництва (IRZ), який супроводжує Україну ще з часів набуття нею незалежності – передусім у сфері адміністративного та конституційного судочинства – і бере участь у розробленні конкретних законопроектів, зокрема у сферах процедур банкрутства та кримінального процесуального законодавства, для приведення їх у відповідність до acquis ЄС. Саме адміністративне судочинство вважається візитівкою німецької підтримки. Німеччина робить цілеспрямовану ставку на залучення експертів до стратегічно важливих посад задля зміцнення процесів реформ усередині державних структур. Серед них міжнародні прокурори в Офісі Генерального прокурора для роботи зі справами воєнних злочинів, а також фахівці у наглядових органах перевірки доброчесності українських суддів. Центр внутрішнього управління Бундесверу в Кобленці здійснює підготовку українських юридичних радників і забезпечує обмін досвідом між німецькими та українськими правниками.

Крім того, між Бундестагом і Верховною Радою відбувається регулярний обмін. У цьому контексті опитані експерти зазначили, що до міжпарламентського співробітництва слід ширше залучати профільні комітети поза сферою зовнішньої та європейської політики, адже саме там зосереджується технічна робота з деталізації

упровадження переговорних розділів. Окремі респонденти поставили під сумнів ефективність класичних конференційних форматів, оскільки ті здебільшого приваблюють вже переконану аудиторію і лише обмежено дозволяють охопити ширшу громадськість і скептиків. З німецького боку також пролунали рекомендації зміцнити комунікаційну стратегію і активніше просувати позитивні приклади інтеграції задля подолання суспільних застережень і протидії дезінформаційним наративам.

Координація німецької підтримки України також суттєво інституціоналізувалася після початку повномасштабного вторгнення 2022 року. Федеральне міністерство закордонних справ координує щомісячні міжвідомчі наради з цивільної підтримки, в яких беруть участь Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку, Федеральне міністерство економіки та захисту клімату, Федеральне міністерство фінансів і Відомство Федерального канцлера. Щоправда, окремого спеціалізованого міжвідомчого формату саме для тематики вступу України до ЄС поки що немає. Фахова координація здійснюється також через консультації на рівні державних секретарів і регулярні аналітичні доповіді Посольства Німеччини в Києві. Пріоритетна увага до України відображається і в створенні спеціалізованих структур, зокрема Штабу з питань України при Федеральному міністерстві економічного співробітництва та розвитку, що функціонує як самостійний підрозділ і опікується виключно однією країною-партнером. Міністерство розвитку координує внесок Німеччини до Донорської платформи для України та до робочої групи Ради ЄС з питань відновлення України (Ukraine Facility). З метою підвищення прозорості та уникнення дублювання структур Федеральне міністерство закордонних справ розробляє Portfolioatlas – цифрову платформу для систематизації проектів задіяних міністерств.

На міжнародному рівні Німеччина бачить себе у процесі реформ передусім як партнера в межах коаліції. Федеральний уряд підтримує провідну роль Єврокомісії і тісно координує свої зусилля з партнерами в рамках форматів G7 та Веймарського трикутника. Водночас залучення експертного потенціалу громадянського суспільства розглядається як важливий складник політики реформ та відновлення. Через дорадчу платформу Федерального міністерства розвитку (Soundingboard) на регулярній основі залучаються національні та міжнародні аналітичні центри й неурядові організації.

Виклики і ризики у зв'язку із процесом вступу України до ЄС

Інтерв'ю з ключовими суб'єктами в Україні та Німеччині засвідчують високий ступінь збігу в оцінках: вступ України до ЄС, попри своє стратегічне значення, пов'язаний із суттєвими ризиками та викликами (див. докладний огляд ризиків і рекомендацій у Додатку 2). Водночас думка помітно різниться щодо того, де ці ризики локалізуються, як вони обґрунтовуються і кому імпліцитно приписується відповідальність за їх подолання.

З української точки зору домінують зовнішні політичні та геополітичні ризики, на які Україна має обмежений вплив. Ключовою перешкодою виступає можливість блокування процесу вступу окремими державами-членами ЄС. Вимога однакості в процесі розширення постає як структурна вразливість: вона дозволяє окремим урядам блокувати весь процес з огляду на внутрішньополітичні або стратегічні мотиви. Цей ризик стосується не лише держав, які відкрито висловлюються проти вступу, а й тих, де політичні еліти публічно займають стриману позицію, тоді як громадська думка ставиться до вступу скептично. На цьому тлі зростання євроскептицизму в окремих частинах ЄС і піднесення популістичних партій описують як динамічний ризик, який з часом може посилитися.

З українського погляду, цей ризик тісно пов'язаний із триваючим впливом Росії всередині ЄС. Російські дезінформаційні кампанії, гібридне втручання та цілеспрямоване роздмухування суспільних страхів у державах-членах ЄС розглядають як чинники, які підживлюють і політичні блокади, і негативне ставлення громадськості до України. Цей зовнішній вимір впливу прямо називають структурним ризиком для процесу вступу.

Ще один центральний ризик полягає в тому, що процес вступу може перетворитися на затяжні переговори без чіткої перспективи. Опитані зазначають брак чіткості й послідовності у вимогах Європейської комісії щодо реформ, а також посилюються на попередні випадки розширення, коли суттєві реформні зусилля так і не привели до фактичного членства. Ця невизначеність сприймається не лише як інституційна проблема, а й як суспільно-політичний ризик: у довгостроковій перспективі вона може призвести до поширення євроскептичних настроїв в Україні та розмивання підтримки євроінтеграційного курсу.

Триваючу війну українські експерти описують як особливо важкий, структуротворчий чинник ризику. Вона одночасно створює матеріальні, політичні та символічні перешкоди для процесу вступу. Окрім масштабних економічних, демографічних та інфраструктурних втрат, війна посилює

низку вторинних ризиків: від зростання міграції та безпекових застережень у ЄС до політичної інструменталізації конфлікту опонентами вступу. Окремо наголошується, що вступ до ЄС під час триваючого збройного конфлікту не має історичних прецедентів, а це збільшує рівень невизначеності.

Поряд із цими зовнішніми та структурними чинниками називаються й внутрішні виклики як суттєві ризики для процесу вступу. Особливо підкреслюють брак політичної волі до впровадження глибоких реформ, регрес у ключових елементах верховенства права та збереження корупції, навіть на високих рівнях ухвалення рішень. Ці чинники сприймаються як особливо проблемні, адже вони підривають довіру до України з боку європейських партнерів і водночас дають опонентам вступу додаткові аргументи.

Українські експерти додатково вказують на обмеження ресурсів та спроможностей. Різка скорочення економіки, високий бюджетний дефіцит, втрата робочої сили через міграцію та мобілізацію, а також структурні слабкі місця в державній службі суттєво ускладнюють одночасне ведення війни, відбудову та виконання порядку денного реформ. Окремо звертається увага на середньострокові ризики для політичної стабільності й демократичної легітимності, зокрема з огляду на завершення строків повноважень, звуження демократичних процесів у режимі воєнного стану та посилення концентрації влади у виконавчій гілці.

Німецькі суб'єкти натомість розставляють інші акценти. Ризиками тут вважаються не стільки геополітичні блокади чи зовнішні чинники впливу, скільки внутрішньополітичні та інституційні виклики для самого Євросоюзу. Через масштаб України її вступ може змінити баланс сил у ЄС. Найчастіше згадуються потенційні конфлікти щодо розподілу, пов'язані зі Спільною аграрною політикою та Фондом солідарності. Перспектива значних фінансових впливань в Україну та можливі коригування чинних механізмів підтримки розглядаються як чутлива тема і як потенційний тригер суспільного скепсису в Німеччині.

Можливою точкою конфлікту називається і баланс сил в інститутах ЄС, зокрема в Європейському парламенті. Ці питання осмислюються не стільки ціннісно, скільки в політично-прагматичному ключі: з німецького погляду, вони несуть ризик мобілізації суспільних страхів, сприйнятливих до популістських або російських наративів. Показово, що німецькі експерти прямо вказують на брак переконливої, орієнтованої на конкретні рішення комунікації щодо цих питань.

Варто зазначити, що триваючу війну не називають головною, визначальною перешкодою для вступу України до ЄС. Це, серед іншого, пов'язують із тим,

що інструменти підтримки та заходи Німеччини останніми роками адаптували до упровадження й за умов війни. Лише поодинокі голоси висловлюють скепсис щодо можливих правових і безпекових наслідків, зокрема у зв'язку зі статтею 42(7) Договору про Європейський Союз, яка може стати актуальною, якщо Україна вступить до ЄС під час війни. Проте загалом можна констатувати, що цьому аспекту наразі відводиться другорядне значення і він, імовірно, потрапить у фокус уваги лише на пізнішому етапі.

На відміну від української перспективи, у німецькій чітко домінує акцент на верховенстві права, судових реформах і антикорупційній політиці як ключових темах, на яких процес вступу може загальмувати. Якщо недоліки реформ в Україні визнаються і самими українськими експертами, то в німецькому сприйнятті вони вже постають визначальним критерієм політичної життєздатності вступу. Натомість теми на кшталт децентралізації, яку в українській оптиці розглядають як запоруку демократичної стійкості, в німецькій перспективі займають помітно другорядне місце.

У підсумку порівняння показує: українська сторона дивиться на вступ переважно крізь призму зовнішніх блоkad, геополітичної невизначеності та спричинених війною структурних обмежень; німецька спільнота локалізує ризики насамперед у внутрішніх конфліктах щодо розподілу ресурсів у межах ЄС та в триваючих проблемах українського верховенства права. Ці відмінності у сприйнятті ризиків відображають не лише розбіжності в політичному контексті, а й різні уявлення про логіку та механізм функціонування процесу розширення як такого.

Стратегічна роль Німеччини в процесі вступу України до ЄС

Вступ України до ЄС дає Європі чіткі стратегічні переваги, водночас виклики є масштабними й потребують злагоджених зусиль усіх учасників. У цьому контексті Німеччина відіграє ключову роль, адже її політична, фінансова та символічна підтримка має вирішальне значення. Уже з огляду на свої розміри, економічну й політичну вагу Німеччина і в Україні, і в межах ЄС фактично сприймається як головний локомотив процесу.

На основі інтерв'ю з німецькими представниками можна дійти висновку, що Німеччина нерідко бачить себе в ролі «містка» для збереження єдності ЄС, тоді як більш критичні голоси закликають до активнішої геополітичної позиції. У самосприйнятті Німеччина коливається між роллю активного рушія та роллю партнера-модератора у складі ширшої коаліції. Висловлюється також теза про розрив

між сприйняттям і реальністю: Німеччина уявляє себе рушійною силою, але фактично діє радше як «партнер у межах об'єднання». Кілька респондентів констатують, що з боку європейських партнерів до Німеччини лунають виразні заклики до лідерства. Утім Берлін реалізує цю роль переважно через інклюзивний стиль керівництва, спрямований на залучення всіх держав-членів з метою покладання колективної відповідальності за процес.

Німеччина насамперед бачить своє завдання у координації та підтримці Європейської комісії, яка формально «сидить за кермом» переговорів. Німеччина використовує своє місце в центрі ЄС, щоб узгоджувати позиції прихильників із позиціями менш зацікавлених або скептичних держав. Водночас звучить критика: Польщу, попри її центральну роль в українській політиці, не завжди достатньо залучають до стратегічних узгоджень.

Окремі критики дорікають Федеральному уряду тим, що він на рівні риторики ховається за блокадами з боку Угорщини під керівництвом Віктора Орбана, аби не озвучувати власні сумніви або брак політичної волі. Також закидають, що Німеччина сприймає ЄС радше як «бюрократичну конструкцію», а не геополітичний інструмент. Взаємозалежність розширення і глибоких внутрішніх реформ ЄС інтерпретується як своєрідний внутрішній «блок», що вимагає жертвувати геополітичними потребами заради інституційної програми реформ.

Загалом німецька політика діє надто обережно й часто реагує лише під медійним або міжнародним тиском, замість того щоб вести процес, спираючись на чітко сформульовані власні інтереси. У підсумку німецьке самосприйняття можна описати як роль обережного координатора, який масштабно підтримує вступний процес фахово й фінансово, але утримується від одноосібного лідерства через побоювання перевантажити інститути ЄС і порушити європейський консенсус.

В українській аудиторії Німеччину натомість сприймають як ключового гравця у формуванні порядку денного в ЄС. Від Берліна очікують активного сприяння чіткості, надійності та політичній узгодженості вступного процесу, зокрема у протидії блокадам з боку окремих держав-членів. Українські зацікавлені сторони пов'язують із Німеччиною сподівання на роль модератора, який готує компромісні рішення і просуває стратегічне бачення вступу України до ЄС, у тому числі у відносинах зі скептично налаштованими державами-членами.

По-друге, з обох перспектив Німеччина відіграє ключову роль у забезпеченні суспільного прийняття розширення. Інтерв'ю показують, що ключові занепокоєння в самій Німеччині — зокрема щодо Спільної аграрної політики (САП), фондів солідарності

або розподілу мандатів у Європейському парламенті – залишаються політично чутливими і досі недостатньо опрацьовані. Від Берліна тому очікують відкритого, фактологічного й проактивного обговорення цих питань з метою упередити суспільні страхи і позбавити опори російську дезінформацію.

По-третє, підкреслюється роль Німеччини як носія та гаранта обов'язковості умов щодо верховенства права. І в німецьких, і в українських інтерв'ю внесок Німеччини в боротьбу з корупцією, зміцнення судової системи та підтримку громадянського суспільства оцінюється як особливо вагомий. Водночас виявляються відмінності у сприйнятті: якщо німецькі суб'єкти зосереджуються передусім на судових реформах і антикорупційному напрямі, то українські наголошують на стратегічному значенні децентралізації для демократичної стійкості. Звідси для Берліна випливає завдання: встановити тісніший зв'язок між цими напрямками реформ і забезпечити децентралізації помітнішу політичну підтримку.

По-четверте, Німеччині відводиться центральна роль у поєднанні підтримки реформ з наданням фінансових інструментів. Очікується, що Німеччина як впливовий донор і політичний архітектор фінансових механізмів сприятиме організації хоча і не безумовної, але водночас передбачуваної та заохочувальної до реформ підтримки України. Це стосується насамперед конфігурації Ukraine Facility та підходу до заморожених російських активів. Умови підтримки мають бути прив'язані зокрема до реформ у сфері верховенства права в Україні в рамках розділів 23 і 24 переговорів про вступ.

Загалом вимальовується така картина: у процесі вступу України до ЄС Німеччина сприймається не лише як прибічник, а й як стратегічний посередник – між вимогами «Основ» і політичною здійсненністю, між скептицизмом усередині ЄС і геополітичною необхідністю, між обов'язковими вимогами і особливими реаліями воєнного часу. Від того, чи переконливо зіграє Німеччина цю роль, залежить укріплення довіри до вступу України до ЄС як до політичного проекту.

Висновки та рекомендації

Аналіз виявляє, що євроінтеграція України — це тривалий процес, який в результаті багаторічного формування здобув інституційне й політичне закріплення. Він відкриває стратегічні можливості, але водночас несе суттєві ризики. Україна розглядає вступ як безпековий і геополітичний проект, покликаний забезпечити стабільність держави, верховенство права та економічну трансформацію. Натомість Німеччина та ЄС наголошують насамперед на ціннісному, регуляторному й безпековому вимірах розширення. Попри відчутний поступ у

розділах 23 і 24, зберігаються структурні прогалини в управлінні реформами, інституційній злагодженості, залученні громадянського суспільства та адаптації до умов війни. Німеччина відіграє центральну роль стратегічного посередника, фінансового партнера та гаранта незмінності умов щодо верховенства права; її активна підтримка має вирішальне значення для формування довіри та реалізації процесу вступу. На підставі цих висновків можна сформулювати рекомендації для України, Німеччини та ЄС в цілому щодо цілеспрямованого, узгодженого і сталого управління інтеграційним процесом.

Щоб зміцнити довіру до процесу вступу та забезпечити його реалізацію, Україні слід централізувати управління реформами: чітко розмежувати повноваження між Офісом Президента, урядом і парламентом, узгодити між собою стратегічні документи та запровадити вимірювані показники прогресу. З боку Німеччини лунала критика, що в комунікації з європейськими партнерами Київ надмірно апелює до ціннісних орієнтирів. Експерти рекомендують переходити у «режим аналітичного центру» — тобто до підготовки конкретних, заснованих на даних аналітичних документів щодо технічних проблем доступу до внутрішнього ринку або аграрної політики.

Німеччині слід перерости роль стратегічного посередника і перетворитися на основний локомотив процесу. Необхідно поєднувати пріоритети реформ з фінансовою підтримкою, демонструвати виразнішу політичну підтримку децентралізації та поширювати в межах ЄС наратив про узгодженість і передбачуваність, зокрема у взаємодії зі скептично налаштованими державами-членами. ЄС має забезпечити, щоб умови вступу застосовувалися послідовно та прозоро й мали зв'язок із вимірюваними цілями реформ; водночас ЄС має дбати про послаблення блоkad з боку окремих держав і поглиблювати залучення громадянського суспільства з метою підвищення рівня упровадження реформ і їх суспільної легітимності. У сукупності ці кроки дадуть змогу: Україні — ефективно виконати вимоги «Основ», Німеччині — реалізувати свою стратегічну роль, а ЄС — довести добросовісність і зберегти довіру до процесу розширення.

Рекомендації для України

1

Стратегічне управління процесом вступу до ЄС

Описані прогалини вимагають посилення координації, чіткішого врахування воєнних ризиків, точнішого визначення цілей, реалістичнішого планування строків і фінансування, а також системнішого залучення громадянського суспільства з метою ефективного та сталого упровадження реформ.

2

Пріоритизація судової реформи, інституційної спроможності та якісного законотворення

Видимий поступ у цих напрямках визначає рівень довіри ЄС і зменшує ризик вето з боку окремих держав-членів. Прозора фіксація результатів і вимірювана реалізація реформ підвищать довіру до України та дадуть змогу ефективно протидіяти наративу про «імпорт нестабільності».

3

Комунікація на основі даних

Уряд України та суб'єкти громадянського суспільства мають наполегливіше орієнтувати комунікацію з партнерами в ЄС на докази та технічний зміст. Замість апелювання до ціннісних орієнтирів слід пріоритизувати комунікацію, підкріплену даними, щодо конкретних викликів вступу та інтеграції, насамперед у чутливих сферах доступу до внутрішнього ринку та аграрної політики.

4

Забезпечення політичної стабільності та інституційної легітимності

Політична стабільність має ключове значення для забезпечення успішності реформ в умовах війни. Посилення ролі парламенту, залучення опозиції, захист демократичних інституцій і дотримання основоположних прав допоможуть запобігти ерозії демократичних стандартів.

Рекомендації для Німеччини

1

Формування чіткого бачення вступу України до ЄС

Федеральному уряду слід підкріпити стратегічну підтримку вступу України до ЄС, задекларовану в коаліційній угоді, чіткішим визнанням його геополітичної необхідності та важливості збереження української державності. Потрібно також конкретизувати концептуальне оформлення інтеграційного шляху та часові рамки. Підтримка України з боку Німеччини має обумовлюватися насамперед реформами у сфері верховенства права в межах 23 і 24 переговорних розділів. Водночас Берліну слід активно домагатися пришвидшення інституційних реформ на рівні ЄС, щоб стратегічно поєднати обидва процеси.

2

Систематизація двостороннього обміну

Поряд із поточними ситуативними контактами між міністерствами, парламентом і суб'єктами громадянського суспільства Берліну слід запровадити інституціоналізовані формати, які забезпечать сталий діалог з Україною і гарантуватимуть передачу знань, досвіду та передових практик.

3

Міжвідомча координаційна структура щодо процесу вступу України до ЄС

За аналогією з наявними міжвідомчими координаційними нарадами з питань цивільної підтримки України слід заснувати постійну робочу групу, яка системно консолідуватиме діяльність профільних відомств, стратегічно визначатиме пріоритети й опрацьовуватиме шляхи більш цілеспрямованої підтримки України у підготовці до вступу. Додатковим пріоритетом цієї робочої групи мають стати превентивні заходи щодо російської дезінформації у контексті вступу України до ЄС.

4

Залучення профільних комітетів Бундестагу

Бундестагу слід розширити міжпарламентський обмін з Україною за межі Комітету у закордонних справах та Комітету у справах ЄС, залучаючи профільні комітети, дотичні до відповідних переговорних розділів. Це дасть змогу ефективніше супроводжувати процеси реформ і привносити галузевий досвід.

5

Підтримка українських аналітичних центрів і публічних форматів

За відсутності ґрунтовних аналітичних матеріалів громадянські ініціативи ризикують втратити ефективність або стати вразливими до російської дезінформації. Німеччина має підтримувати проекти, які залучають українських експертів і окреслюють чіткі траєкторії інтеграції до різних сфер політик ЄС, з метою стратегічного посилення імпульсів до реформ. Доступ до напрацьованих результатів слід відкривати не лише для фахової аудиторії, а й для широкої громадськості.

6

Комунікація позитивних прикладів інтеграції

Слід активно поширювати позитивні приклади успішної інтеграції, зокрема на основі економічної та політичної історії успіху Польщі. Це допоможе унаочнити переваги вступу України до ЄС для Німеччини та Євросоюзу, зменшити суспільні застереження й протистояти дезінформаційним наративам.

Додаток 1: Порівняння сприйняття питання вступу України до ЄС

Вимір	Сприйняття в Україні	Сприйняття в Німеччині	Консенсус / Розходження
Безпека і оборона	Вступ до ЄС сприймається як центральна гарантія безпеки , особливо у разі можливого припинення вогню; внесок України у безпеку ЄС через загартовану в боях армію, військово-промисловий комплекс, досвід протидії гібридним атакам та дезінформації; посилення спроможності ЄС у сфері стримування та зменшення впливу Росії	Сильний акцент на доданій цінності для ЄС у сфері політики безпеки та оборони ; Україна як чинник підвищення стратегічної стійкості Європи завдяки військовому досвіду та технологічній адаптивності	Виражений консенсус: безпека як центральний аргумент; розходження: Україна явно підкреслює вступ до ЄС як гарантію власної безпеки, а Німеччина – більше як внесок у колективну безпеку ЄС
Геополітика і стратегічна роль ЄС	Обмеження російської сфери впливу в Європі; зміцнення стратегічної автономії та глобальної суб'єктності ЄС; частково – відкрите відмежування від впливу США	Геополітичні аргументи лунають, але менш виражено; увага більше зосереджується на стабільності та цінностях Європи, ніж на глобальному перерозподілі влади	Різні акценти: Україна чітко аргументує з точки зору геополітики та розподілу політичних сил
Економіка і ринковий потенціал	Розширення ринку ЄС; інвестиційні можливості (зокрема під час відновлення); доступ до природних ресурсів (включно з критично важливою сировиною); інтеграція у ланцюги створення вартості після реформ	Потенціал економічного зростання для ЄС і Німеччини; інвестиції, торгівля, промисловість, енергетика, інфраструктура та відновлення – основні сфери	Високий ступінь консенсусу: у німецькому сприйнятті виразніше постають переваги для економіки та підприємництва
Інновації та цифровізація	Акцент на сильних сторонах України в ІТ, електронному урядуванні, поштовому секторі, банківському секторі та цифровому адмініструванні	Підкреслення військових технологій, цифровізації та електронного урядування як внеску у технологічну конкурентоспроможність ЄС	Консенсус: Україна більше зосереджена на осучасненні державного управління
Інфраструктура та енергетика	Сильний наратив: транспортні коридори (Чорне море – Балтійське море), залізнична та портова інфраструктура, газ і, у майбутньому, сховища водню	Інфраструктура та енергетика враховуються, але з меншою деталізованістю	Розходження: аргументи щодо інфраструктури значно вираженіші в українському сприйнятті
Продовольча безпека	Україна як глобальний гравець у продовольчій безпеці та як важіль впливу на «Глобальний Південь»	Україна як чинник стабілізації європейської продовольчої безпеки в умовах глобальних ризиків у ланцюгах постачання	Консенсус: Україна приділяє більшу увагу глобальному виміру
Ринок праці і демографія	Доступ до кваліфікованої робочої сили як вирішення демографічних викликів ЄС	Ця тема майже не розкривається явно	Розходження: тема майже виключно представлена з української точки зору
Цінності й ідеологічний вимір	Неявно присутній, але менш виражений; більший акцент на безпеці та стратегічних вигодах	Виражений акцент: вступ до ЄС як консолідація «європейського способу життя», демократичних цінностей та ідеологічної привабливості	Розходження: аргумент цінностей вочевидь сильніший у німецькому сприйнятті

Додаток 2: Сприйняття ризиків вступу України до ЄС та рекомендації щодо їх пом'якшення

Ключовий ризик	Стислий опис ризику	Підходи до пом'якшення ризиків з точки зору респондентів
Блокування приєднання окремими державами-членами ЄС	Умова однаковості у процесі розширення дозволяє окремим державам політично блокувати вступ; ризик зростання неприйняття з боку громадської думки та популістських партій у кількох країнах ЄС	Посилення української дипломатії; розширення стратегічної комунікації та культурної дипломатії; більша залученість діаспори; побудова горизонтальних партнерств; переконливе впровадження внутрішніх реформ як ключовий сигнал для довіри
Вплив Росії в межах ЄС	Триваючий гібридний вплив Росії через дезінформацію, таємне фінансування партій та політичну інструменталізацію суспільних страхів у країнах-членах ЄС	Посилення ролі ЄС у боротьбі з дезінформацією; запровадження більш жорстких правил прозорості та фінансування; скоординовані контрзаходи з українськими партнерами
«Вічні переговори» без чіткої перспективи приєднання	Брак чітких критеріїв і зміна пріоритетів ЄС можуть призвести до розтягнутого, безперспективного процесу реформ; ризик зростання євроскептицизму в Україні	Точніше визначення вимірюваних цілей реформ; чіткіші політичні сигнали щодо перспективи вступу; можлива поступова інтеграція за секторами або сферами політики
Триваюча війна	Війна ускладнює впровадження реформ, економічне відновлення та політичну стабільність; викликає занепокоєння щодо безпеки всередині ЄС; відсутні історичні прецеденти розширення ЄС під час активного збройного конфлікту	Використання заморожених російських активів; секторальна інтеграція (наприклад, енергетика, безпека); посилене оборонне співробітництво ЄС та України; реформа збройних сил
Відсутність політичної волі, регрес реформ і корупція	Відкладене або формальне впровадження реформ, випадки корупції на високому рівні та вибіркова пріоритизація реформ підіривають довіру ЄС	Посилення умов зовнішнього фінансування; пріоритизація ключових реформ у Кластері 1 (судова система, правоохоронна діяльність, боротьба з корупцією); інституційне забезпечення процесів реформ
Обмеженість ресурсів і спроможностей	Величезні економічні втрати, великі бюджетні дефіцити, брак персоналу в державному секторі та обмежені адміністративні можливості	Довгострокове зовнішнє фінансування; використання заморожених російських активів; реформа державної служби; стимули для повернення кваліфікованих працівників
Ерозія демократичної легітимності та політична нестабільність	Призупинення виборів за воєнного стану, концентрація влади у виконавчій владі, послаблення парламентського контролю та обмеження основних прав	Інституційна стабілізація; посилення парламентських процедур; відновлення демократичної системи стримувань і противаг після скасування дії воєнного стану

Джерело: авторська розробка.

Про авторів

Ольга Айвазовська очолює правління Громадянської мережі «ОПОРА» та надає експертні консультації з питань виборчих реформ і демократичного врядування. З 2010 року керує масштабними місіями зі спостереження за виборами в Україні та бере участь у спостереженні за виборами за кордоном. Співзасновниця Міжнародного центру Української перемоги та Центру сприяння документуванню воєнних злочинів у Варшаві.

Поліна Бондаренко обіймає посаду аналітикині у Фонді «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (DIF). Вивчала політологію та соціологію в Національному університеті «Києво-Могилянська академія». Її наукові інтереси охоплюють соціальні інститути, суспільну згуртованість, довіру, легітимність і самоцензуру.

Д-р Оксана Гусс — стипендіатка програми Partnership for Peace в Оборонному коледжі НАТО та наукова співробітниця в дослідницькому центрі Trustworthy Data Science and Security Університетського альянсу Руру (Університет Дуйсбург-Ессен). Досліджує демократичну стійкість, протидію корупції та відкритий уряд. Як політологиня в ОЕСР очолювала підготовку Огляду ОЕСР доброчесності та боротьби з корупцією в Україні (2025). Також працювала консультанткою для міжнародних організацій, як-от ЄС, Ради Європи, ЮНЕСКО та Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC).

Денис Ковриженко працює незалежним експертом з права і має понад 20 років досвіду в демократичному врядуванні, виборах і праві політичних партій. Долучався до низки українських реформ, зокрема до виборчої реформи 2019 року та реформи політичного фінансування 2015 року. Раніше працював у Міжнародній фундації виборчих систем (IFES) в Україні та в Transparency International Україна, а також консультував як правовий радник Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ (ОБСЄ/БДІПЛ) і Раду Європи.

Лаура Крістоф працює на посаді наукової співробітниці в Інституті європейської політики (IEP). Опанувала східноєвропейські студії в Мюнхенському університеті Людвіга-Максиміліана, міжнародні відносини у Варшавському університеті, а також комунікацію й політологію в Дрезденському технічному університеті. У дослідницькій роботі зосереджується на розширенні ЄС і процесі вступу України.

Людмила Мельник — колишня очільниця програми «Україна» в Інституті європейської політики (IEP), ініціаторка і авторка концепції цього аналітичного матеріалу. Очолює Німецько-Українське Товариство (DUG). Вивчала германістику у Волинському національному університеті імені Лесі Українки та перекладознавство, мовознавство й культурологію в Університеті Йоганна Гутенберга в Майнці.

Про проєкт

Цей аналітичний матеріал опубліковано в межах проєкту «Pathways to Progress: Germany-Ukraine Dialogues on Rule of Law for EU Accession». Мета проєкту — посилити політичний діалог між Києвом, Берліном і Брюсселем щодо верховенства права та основоположних цінностей у процесі інтеграції України до ЄС із активним залученням громадянського суспільства.

Проєкт упроваджувався у тісній співпраці з Громадянською мережею «ОПОРА» (Київ). Підтримку надано в межах проєкту «Сприяння наближенню України до ЄС у сфері верховенства права» (3*E4U) Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) за дорученням Міністерства закордонних справ Німеччини.

Про видавців

Інститут європейської політики (ІЕП) з 1959 року працює як неприбуткова організація у сфері європейської інтеграції. Один з провідних німецьких аналітичних центрів із питань зовнішньої та європейської політики. ІЕП працює на перетині науки, політики, державного управління та політичної освіти. З 2015 року інститут активно займається питаннями України та Східного партнерства. Разом із партнерами ІЕП реалізує проєкти, спрямовані на зміцнення громадянського суспільства на місцях.

Громадянська мережа ОПОРА — український аналітичний центр із глибоким експертним досвідом на локальному, національному та міжнародному рівнях. З 2006 року організація сприяє розвитку політичної участі як основи відповідального суспільства, підтримує демократичні процеси та відстоює справедливість навіть у кризових умовах.

Переклад українською мовою

Анна Потапова

Верстка

Дмитро Мокрий-Вороновський

Використані зображення

© OpenAI

Берлін/Київ 2026

© Institut für Europäische Politik, Bundesallee 23 10717 Berlin
info@iep-berlin.de, www.iep-berlin.de

© Громадянська мережа ОПОРА, вулиця Михайла Грушевського, 34а, Київ, 01120
info@opora.org.ua, www.opora.org.ua

Усі права зберігаються.